

V2001-25 01.03.2001

Konkurranseloven § 3-9 - dispensasjon fra § 3-1 - Pava Finess ANS

Sammendrag:

Papirprodusentene Sunland-Eker Papirfabrikk AS og Duni Holding Norge AS innvilges dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd for å samarbeide om priser gjennom selskapet Pava Finess ANS. Dispensasjonen trer i kraft straks og gjelder til 1. mars 2006

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 22. september 2000 hvor det på vegne av Pava Finess ANS og eierne Sunland-Eker Papirfabrikk AS og Duni Holding Norge AS søkes om ny dispensasjon fra konkurranseloven (krrl.) § 3-1 for driften av Pava Finess ANS. Forrige dispensasjon ble gitt i 1995 og var gyldig til 1. juli 2000. Tilsynet beklager den lange saksbehandlingstiden.

1. Sakens bakgrunn

AS Pava ble stiftet i 1965 av fire papirprodusenter for å ha et felles markedsførings- og salgsselskap for papirprodukter. AS Pava Finess oppstod i 1988 da Finess AS kjøpte seg inn. De fire papirprodusentenes eierandel er overtatt av Sunland-Eker Papirfabrikk AS, og Finess AS er kjøpt av Duni-konsernet. Selskapet ble gjort om til et ansvarlig selskap i 1991. Pava Finess ANS er et salgsselskap for papirprodukter, og eies av sine to hovedleverandører, Sunland-Eker Papirfabrikk AS (50 %) og Duni Holding Norge AS (50 %).

2. Pava Finess ANS

Pava Finess ANS eies altså av sine to hovedleverandører. Sunland-Eker Papirfabrikk AS (PAVA-delen) produserer "rulleprodukter"; blant annet toalettruller, tørkeruller og gavepapir på rull. Duni Holding Norge AS (FINESS-delen) produserer "bordprodukter"; blant annet servietter, engangsservice og lys. Bakgrunnen for samarbeidet gjennom selskapet er at begge leverandørene leverer til det samme markedet, dagligvarehandelen, og at det dermed er rasjonelt med felles distribusjon, salgssapparat, administrasjon og liknende. Selskapet selger også enkelte andre varer som fyrstikker, gummihansker og oppvaskbørster. Dette er produkter med andre leverandører enn de samarbeidende partene. Omsetning fra disse produktene ble estimert til 22 mill. kroner for år 2000, ca. 10 % av total omsetning, og tilsynet legger til grunn at det har liten konkurransemessig betydning at partene samarbeider om salg og markedsføring av disse varene.

3. Forholdet til konkurranseloven

3.1 Konkurranseloven § 3-11

Pava Finess ANS er etablert som et fellesforetak/joint venture mellom Sunland-Eker Papirfabrikk AS og Duni Holding Norge AS. Med fellesforetak menes en virksomhet som kontrolleres av to eller flere virksomheter i forening. Fellesforetak er en uensartet gruppe. Fellesforetak kan være et redskap for å samordne uavhengige, konkurrerende virksomheter for eksempel gjennom samarbeid om forskning, utvikling, distribusjon eller salg. En annen type fellesforetak er et resultat av at to foretak slår sammen deler av sin virksomhet på en måte som medfører varige endringer i foretakenes og markedets struktur. Det må trekkes et skille mellom fellesforetak som skal behandles som et samarbeid mellom uavhengige ervervsdrivende etter krrl. § 3-1, og fellesforetak som skal behandles som bedriftserverv etter krrl. § 3-11. Denne sontringen gjøres også i konkurranseretten i EU/EØS.

Konkurransetilsynet konkluderte i 1995 med at Pava Finess ANS måtte ansees som et samarbeid og ikke som et selvstendig fungerende selskap. Det foreligger ikke nye forhold som tilsier en endring av denne vurderingen. Etter dette må det tas stilling til om samarbeidet rammes av lovens forbudsbestemmelser.

3.2 Konkurranseloven § 3-1

Spørsmålet er om virksomheten i Pava Finess ANS er et samarbeid som rammes av krrl. § 3-1 første ledd.

Krrl. § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt.

Pava Finess ANS anførte i 1995 at samarbeidet ikke ble rammet fordi partene ikke var konkurrenter. Konkurransetilsynet har i sin praksis (Se V2000-86 Jernbaneverket Baneservice og Selmer ASA) på generelt grunnlag ikke ansett det som et krav at partene må være reelle eller potensielle konkurrenter for at samarbeidet skal være "egnet til å påvirke konkurransen".

Konkurransetilsynet legger til grunn at en må vurdere om en konkurranseregulering er av en slik art at den i sin alminnelighet virker skadelig. Det følger av forarbeidene (Ot.prp. nr. 41 (1992-93) s. 49) at det gjelder et generelt forbud mot samarbeid om priser, avanser og rabatter som er egnet til å påvirke konkurransen. Verken ordlyden i bestemmelsen eller forarbeidene begrenser samarbeidet til samarbeid mellom reelle eller potensielle konkurrenter. Dette innebærer at også konkurranseregulerende samarbeid mellom parter som tilbyr komplementære ytelser kan bli rammet.

Lovgiver (NOU 1991:27 s. 132) har lagt til grunn et generelt forbud mot samarbeid om pris fordi slikt samarbeid *normalt* sett virker konkurransebegrensende. Det er dermed ikke nødvendig å undersøke om samarbeidet i det konkrete tilfellet virker konkurransebegrensende, jf. også Rt. 1994 s. 31.

Det er opplyst fra Pava Finess ANS' advokat per telefon at selskapet har lik selskaps- og samarbeidsavtale i dag som i 1995. Det er administrasjonen i Pava Finess ANS som fastsetter prisene for fellesforetaket. Administrasjonen ledes av administrerende direktør, som igjen utpekes av styret. Styret skal ha minst fire medlemmer, to medlemmer valgt av hver av eierne samt representanter for de

ansatte, jf. samarbeidsavtalen punkt 3.

Pava Finess ANS anses som et samarbeid mellom partene og prisfastsettelsen skjer under ledelse av en person de har valgt. Prisfastsettelsen vil være et samarbeid mellom eierne som rammes av krrl. § 3-1 første ledd, da administrasjonen foretar prisfastsettelsen på vegne av eierne.

3.3 Dispensasjonsadgang etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd gi dispensasjon fra forbudene i krrl. §§ 3-1 til 3-4 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

For å avgjøre om ett eller flere av vilkårene over er oppfylt, må Konkurransetilsynet vurdere hvilke markeder som berøres av den forbudte konkurransereguleringen. Nedenfor avgrenses derfor det relevante produktmarkedet og det relevante geografiske markedet.

4. Det relevante marked

Det relevante produktmarkedet inkluderer de varer og/eller tjenester som kjøperen anser som substituerbare med hensyn til dekning av et bestemt behov. Med substituerbarhet menes hvilke produktvarianter etterspørerne kan velge mellom for å tilfredsstille det samme, underliggende behov. Substituerbarheten kan måles ved krysspriselasiteter som angir i hvilken grad en konsument, for sin behovstilfredsstillelse, vil gå over til å etterspørre andre produkter dersom prisen på et produkt øker. Dette vil særlig avhenge av produktets egen-skaper, bruksområde og pris.

Det relevante geografiske markedet omfatter det området hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante produktmarkedet foretar sine innkjøp. Transport- og tidskostnader gjør det i de fleste tilfeller lite effektivt for kunden å søke etter tilbud andre steder enn i det lokale området kunden befinner seg.

4.1 Det relevante produktmarked

Pava Finess ANS leverer papirprodukter til dagligvarekjedene. Produktene deles i to produkt-grupper; "rulleprodukter" og "bordprodukter". Det vil være ulik grad av substituerbarhet mellom produktene i de to produktgruppene. For eksempel vil servietter og tørkerull være nærmere substitutter enn engangsservice og innpakkingspapir. Etter tilsynets vurdering vil det i hovedsak være liten grad av substitusjon mellom de to produktgruppene, slik at de to gruppene tilhører hvert sitt produktmarked. Da det ikke har betydning for tilsynets konklusjon i denne saken avgrenses ikke produktmarkedene ytterligere.

4.2 Det relevante geografiske marked

Det relevante geografiske markedet for Pava Finess ANS' produkter avgrenses med utgangspunkt i hvor langt en kunde er villig til å reise for å anskaffe varen. Normalt vil dette tilsi at markedet er lokalt eller regionalt, avhengig av hvilken vare som skal skaffes. Pava Finess ANS' produkter er dagligvarer som hver for seg utgjør en lav budsjettandel. Dette tilsier at forbrukerne gjør sine innkjøp i sine lokale/regionale markeder.

Noen ganger kan markedet imidlertid være nasjonalt, selv for detaljhandelsvarer. Dette kan være tilfelle dersom konkurransen foregår mellom flere landsdekkende aktører som alle fast-setter sine konkurranseparametre (pris, kvalitet, vareutvalg etc.) sentralt. Pava Finess ANS' produkter distribueres gjennom de fire landsdekkende daglig-vare-grupperingene. Dette taler for at konkurransen foregår i et nasjonalt marked. Etter tilsynets vurdering er det i denne saken ikke nødvendig å se nærmere på konkurransen i noen bestemte lokale eller regionale markeder. Det relevante geografiske markedet defineres derfor som nasjonalt.

5. Konkurransemessig vurdering

Selskapets markedsandeler på landsbasis er oppgitt til [Opplysningen er unntatt offentlighet jf. offl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2).] % i "rulleproduktmarkedet" og [Opplysningen er unntatt offentlighet jf. offl. § 5a jf. fvl. § 13 første ledd nr. 2).] % i "bordproduktmarkedet". Pava Finess ANS' viktigste konkurrenter i "rulleproduktmarkedet" er Metsä Serla, SCA og Fort James. I "bordproduktmarkedet" konkurrerer selskapet i hoved-sak mot handelens egne merker.

Tilsynet legger til grunn at samarbeidet i Pava Finess ANS kan medføre en mer effektiv markedsføring og distribusjon enn om de to selskapene skulle hatt hvert sitt parallelle distribusjonsnett.

De to eierselskapene i Pava Finess ANS opererer i to ulike produktmarkeder. Samarbeidet kan likevel ha virkning på konkurransen i de aktuelle markedene. Selv om "rulleprodukter" og "bordprodukter" ikke er i det samme produktmarkedet, er det to relativt like markeder. Gjennom samarbeidet får selskapene i Pava Finess ANS et bredere spekter av papirprodukter. Dette påvirker konkurransen overfor andre "fullsortimentsleverandører" og leverandører som bare leverer "bordprodukter" eller "rulleprodukter". En sterk posisjon i det ene markedet kan da brukes til å redusere konkurransen i det andre markedet. Tilsynet legger imidlertid til grunn at betydningen av fullsortiment i de aktuelle markedene ikke er av vesentlig betydning. Dersom en aktør skal kunne utnytte markedsrett overfor detaljistene basert på "fullsortiment" er det tilsynets vurdering at bedriften er avhengig av et enda bredere produktspekter enn det Pava Finess ANS tilbyr. Pava Finess ANS' mulig-heter til å utnytte markedsrett i "rulleproduktmarkedet" basert på høy markedsandel i "bordproduktmarkedet" antas derfor å være begrenset.

På denne bakgrunn antas Sunland-Eker Papirfabrikk AS' og Duni Holding Norge AS' samarbeid i Pava Finess ANS å ha liten konkurransemessig betydning.

6. Konkurransetilsynets vedtak

På denne bakgrunn og med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd bokstav c) har Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak:

Sunland-Eker Papirfabrikk AS og Duni Holding Norge AS innvilges dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd for å samarbeide om priser gjennom selskapet Pava Finess ANS.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til 1. mars 2006.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Tilsynet viser for øvrig til vedlagte klageskjema.

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake tidligere, eventuelt kan det stilles vilkår for den, dersom forutsetningen for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. krrl. § 3-9 andre og tredje ledd.

Dersom det er behov for dispensasjon ut over utløpsdatoen, bes De søke i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)